

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru

Ana Proroković

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Ulica Šime Vitasovića 1, 23 000 Zadar

Sažetak: Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru slijednik je Odsjeka za psihologiju osnovanog 1978. godine pri Filozofskom fakultetu u Zadru. U to vrijeme, osnivanje Odsjeka bila je vrlo hrabra i ambiciozna odluka. Krenulo se s malim brojem nastavnika i studenata, ali koji su u svom radu pokazali izuzetnu ustrajnost i entuzijazam.

U ranim godinama, Odjel je bio usmjeren na temeljno obrazovanje studenata u području psihologije i postavljanje čvrstih temelja za psihologijsko istraživanje. S vremenom je rastao i razvijao se kadrovski, materijalno i znanstveno, te postao prepoznatljiv po svom istraživačkom radu i visokoj kvaliteti obrazovnog procesa. Kontinuirano se povećavao broj profesora i studenata, s iznimkom ratnog perioda u prvoj polovici devedesetih kad je preostalo svega nekoliko nastavnika i studenata, te kada se djelovalo u iznimno teškim uvjetima rada.

Osim stvaranja generacija kvalificiranih psihologa, Odjel je ostvario brojne institucionalne suradnje nacionalnog i međunarodnog karaktera, a naši su djelatnici realizirali znatan broj znanstvenih i stručnih projekata. Također, tu su i bogata izdavačka djelatnost te organizacije velikog broja domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova.

Danas smo svjedoci postojanja istovremeno etabliranog i modernog Odjela koji je s vremenom postao sinonim za izvrsnost u obrazovanju i istraživanju. Naši profesori i studenti zajedno su sudjelovali u mnogim znanstvenim projektima, razvijali nove istraživačke metode te pridonosili podjednako svim aspektima psihologije. Iako se ponosimo dosadašnjim ostvarenjima, namjeravamo i u budućnosti nastaviti razvijati našu instituciju, poticati inovacije u znanstvenoj i primijenjenoj psihologiji, te oblikovati nove generacije stručnjaka koji će biti spremni odgovoriti na sve složenije potrebe društva.

Ključne riječi: Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Osnivanje studija psihologije u Zadru

* Priopćenje na 30. godišnjoj konferenciji hrvatskih psihologa u sklopu obilježavanja 70. godišnjice Hrvatskog psihološkog društva, 8. studenoga 2023.

Osnivanje Odsjeka za psihologiju

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru slijednik je Odsjeka za psihologiju osnovanog 1978. godine pri Filozofskom fakultetu u Zadru i od tada se na njemu kontinuirano izvodi studij psihologije.

Prije četrdeset i pet godina, u vrijeme osnivanja Odsjeka, psihologija je bila relativno mlada znanstvena disciplina u Hrvatskoj, a osnivanje Odsjeka predstavljalo je hrabar i vizionarski korak na ovim prostorima, vođen željom za razvojem znanja i promidžbom psihologije kao znanosti i struke.

Prvi koraci su vezani uz Katedru za psihologiju koja je djelovala pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zadru (još od osnivanja Fakulteta 1955. godine, odnosno početka nastave 1956. godine). U sklopu Katedre su se izvodili kolegiji za studente drugih studijskih grupa, a nastavu su izvodili uglavnom vanjski suradnici s Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Stalnim nastavnicima na Katedri (1976. godine) postaju Tomislav Grgin i Katica Lacković-Grgin, te su oni, zajedno s prof. Ilijom Manenicom, koji se pridružio dvije godine kasnije, ujedno i osnivači Odsjeka za psihologiju.

Prva generacija studenata upisana je 1978./1979. akademske godine, kad je formalno i počelo „premijerno“ izvođenje jednopredmetnog studija psihologije, i to s troje nastavnika i 10 studenata/tica školske psihologije (prvi upis bio je vezan uz grane psihologije), uz naknadni upis još desetero studenata drugog usmjerenja.

Kadrovski razvoj Odsjeka/Odjela

U prvim godinama, Odsjek je bio usmjeren na temeljno obrazovanje studenata u području psihologije i postavljanje čvrstih temelja za psihološko istraživanje. S vremenom je

rastao i razvijao se kadrovski, materijalno i znanstveno, te postao prepoznatljiv po svom istraživačkom radu i visokoj kvaliteti obrazovnog procesa.

Deset godina od osnivanja Odsjeka (1988. godine) bilo je dvanaest stalno zaposlenih nastavnika, a postupno su se poboljšavali i drugi resursi: materijalni, prostorni, laboratorijski. Ipak, ostala je potreba za značajnim angažmanom vanjskih suradnika, tim više što je interes za upis studija od samih početaka bio vrlo visok i u stalnom porastu.

Neposredno prije početka Domovinskog rata (1990. godine), Odsjek je imao 16 stalno zaposlenih nastavnika i suradnika, ali su, nažalost, ratne prilike potpuno zaustavile njegov dotadašnji razvoj. Dapače, naglo kadrovsko osipanje i nemogućnost normalnog studentskog života prijetili su trajnim gašenjem Odsjeka. Dio nastavnika angažirao se u Hrvatskoj vojsci, a dio je odselio u sigurnije dijelove zemlje ili inozemstvo zbog blizine bojišnice i direktnih ratnih djelovanja u Gradu Zadru i bližoj okolini. Iznimnim zalaganjem preostalih članova Odsjeka i nekih vanjskih suradnika uspio se održati kontinuitet nastavnog procesa (svega nekoliko stalno prisutnih nastavnika i studenata), pa čak i znanstveno istraživačkog rada (primjerice istraživanja vezana uz prilagodbu prognanika, vojnika, civilnih ratnih stradalnika, ratne medijske propagande i slično). Također, u tom su se razdoblju nastavnici aktivno uključili i u stručni rad, najviše na području pružanja psihološke pomoći svim građanima neposredno obuhvaćenim ratnim okolnostima.

Nakon dvadeset godina rada Odsjeka (1998. godine) i turbulencija izazvanih nekontroliranim okolnostima, Odsjek je imao 12 stalno zaposlenih nastavnika i realni optimizam za opstojnost i daljnji razvoj. S vremenom je Filozofski fakultet u Zadru znatno proširio svoje nastavno i istraživačko područje, te je logičnim slijedom (2003. godine) osnovano in-

tegrirano Sveučilište u Zadru departmanskog tipa, a dotadašnji Odsjek je postao sveučilišni Odjel. Trideset godina nakon početka rada, Odjel je imao 20 stalno zaposlenih nastavnika i suradnika, a na četrdesetu obljetnicu 22 djelatnika, te se uspješno prilagodio prelasku na „bolonjski“ sustav rada.

Danas, četrdeset i pet godina nakon osnivanja, na Odjelu su zaposlena 24 djelatnika, odnosno 23 nastavnika i suradnika te jedna administrativna djelatnica. Do 2023. godine Odjel je djelovao na adresi Obala kralja Petra Krešimira IV br. 2, a danas je smješten na novoj adresi, Šime Vitasovića 1, nedaleko od stare lokacije. Time je dobio više prostranih ureda, više predavaonica, primjereniji prostor za laboratorij, suvremenija nastavna sredstva i informatičke učionice.

Nastavna i stručna djelatnost Odjela

Nastava se na Odjelu izvodi u kontinuitetu od 1978. godine do danas. Kako je već spomenuto, mnogi naši bivši i sadašnji djelatnici, kao i vanjski suradnici, omogućili su ovaj nastavni kontinuitet, ali i u velikoj mjeri doprinijeli znanstvenom i stručnom razvitku Odjela. Naši nekadašnji članovi kojih se rado sjećamo i pamtimo samo po dobru bili su (abecednim redom): Dragana Barac, Mario Bebić, Petar Bezinović, Viktor Božičević, Mirko Drenovac, Nikša Eterović, Tomislav Grgin, Gordana Kos, Katica Lacković-Grgin, Ilija Manenica, Luka Marinović, Anna Martinović, Branko Milosavljević, Ivo Mimica, Sandra Nakić, Goran Opačić, Anita Pedisić, Zora Raboteg-Šarić, Ina Reić Ercegovac, Krešimir Ribić, Vladimir Takšić, Vesna Vlahović Štetić, Marića Zajc i Ljiljana Zekanović-Korona.

Naši vanjski suradnici, kojih se također rado sjećamo i iskreno im zahvaljujemo, bili

su (abecednim redom): Nada Anić, Renata Barić, Petar Baturić, Igor Bajšanski, Mikloš Biro, Šimun Šito Ćorić, Dražen Domjan, Predrag Eberhart, Ante Fulgosić, Zvonimir Galić, Ante Gilić, Smiljka Horgač, Dragutin Ivanec, Slavica Jurčević, Nila Kapor Stanulović, Igor Kardum, Dalibor Karlović, Vladimir Kolesarić, Alija Kulenović, Damir Letinić, Daniel Rukavina, Silvija Szabo, Borut Šalić, Branimir Šverko, Petar Turčinović, Ivan Urlić, Dario Vučenović, Predrag Zarevski, Mladen Zvonarević i Emil Žampera.

Do 2005. godine izvodio se jednopredmetni četverogodišnji studij psihologije, a 2005./2006. akademske godine studijski su programi usklađeni s ciljevima Bolonjske deklaracije, kad je i upisana prva „bolonjska“ generacija studenata. Od tada se izvode dva studijska programa: prijediplomski studij psihologije i diplomski studij psihologije, a oba su usklađena s *EuroPsy* standardima diplome. Trenutačno nastavu realiziraju 23 djelatnika Odjela (5 redovitih profesora u trajnom izboru, 5 redovitih profesora u prvom izboru, 3 izvanredna profesora, 6 docenata, 1 predavač, 3 asistenta i 5 vanjskih suradnika). Naši sadašnji djelatnici su: prof. dr. sc. Izabela Sorić, prof. dr. sc. Ana Proroković, prof. dr. sc. Anita Vulić-Prtorić, prof. dr. sc. Nataša Šimić, prof. dr. sc. Zvezdan Penezić, prof. dr. sc. Ljiljana Gregov, prof. dr. sc. Pavle Valerjev, prof. dr. sc. Irena Burić, prof. dr. sc. Ana Slišković, prof. dr. sc. Ivana Tucak Junaković, izv. prof. dr. sc. Vera Ćubela Adorić, izv. prof. dr. sc. Marina Nekić, izv. prof. dr. sc. Ivana Macuka, doc. dr. sc. Jelena Ombla, doc. dr. sc. Ana Šimunić, doc. dr. sc. Andrea Tokić, doc. dr. sc. Marina Vidaković, doc. dr. sc. Matilda Nikolić Ivanišević, doc. dr. sc. Arta Dodaj, mr. sc. Lozena Ivanov, viši predavač, Krešimir Jakšić, mag. psych., Krešimir Prijatelj, mag. psych., Kristijan Žibrat, mag. psych.

Naši vanjski suradnici koji nam danas pomažu su: prof. dr. sc. Dolores Britvić, izv. prof.

dr. sc. Slavka Galić, doc. dr. Mladen Mavar,
doc. dr. Sanja Delin, Vitomir Višić, dr. med.

Stručni rad

Od samih početaka djelovanja Odsjeka/Odjela nastavnici su se povezivali i ostvarivali stalnu i kvalitetnu suradnju s lokalnom i širom zajednicom, a osobito Psihijatrijskom bolnicom Ugljan, Općom bolnicom Zadar, osnovnim i srednjim školama, Crvenim križem te mnogim drugim ustanovama, udrugama i tvrtkama. Kontinuirano se surađivalo s Gradom i Županijom i to na razvoju različitih projekata od javnog interesa. Naši djelatnici su također vodili i/ili sudjelovali u velikom broju stručnih projekata, i to ne samo lokalnog i nacionalnog odjeka već i međunarodnog karaktera (npr. TEMPUS projektima i slično). Jedan od takvih projekata rezultirao je osnivanjem Studentskog savjetovališta Sveučilišta u Zadru.

Studentsko savjetovalište

Studentsko savjetovalište sastavnica je Sveučilišta u Zadru osnovana 2007. godine, a s radom je započelo 2008. godine. Od tada se intenzitet i opseg poslova unutar Savjetovališta stalno povećavao, što svjedoči da je potreba za postojanjem ovakvog centra bila itekako opravdana. Aktivnosti Savjetovališta primarno su individualno i grupno savjetovanje, tematske radionice, istraživačka djelatnost, informiranje studenata, podrška za studente s zdravstvenim teškoćama i prilagodba načina studiranja i slično. Smješteno je na adresi Trg kneza Višeslava br. 9.

Studenti

Počevši od 1982. godine, kada je na Filozofskom fakultetu u Zadru diplomirala prva

studentica psihologije pa do današnjeg dana, svoje je diplomske radnje (prije i nakon „Bolonje“) obranilo preko 500 studenata/tica. Studenti Odjela za psihologiju redovito su dobitnici vrijednih nagrada i priznanja (Rektorove nagrade, stipendija za izvrsne studente, nagrade Zlatna značka Ramira Bujasa i drugih). Svake godine sve veći broj studenata uspješno završava ovaj studij i počinje profesionalno djelovanje u različitim sferama rada; najvećim dijelom u školama i medicinskim ustanovama, ali i drugim institucijama koje iskazuju potrebu za uslugama psihologa. Interes za prijediplomski i diplomski studij (uz manje varijacije) ne jenjava i dosta je visok, tako da su se s vremenom povećavale i upisne kvote (danas je to 40 studenata po generaciji). Međutim, neki se trendovi ipak mijenjaju. Na primjer, sve veći broj studenata dolazi iz središnje i sjeveroistočne Hrvatske (nekad su uglavnom gravitirali iz područja Dalmacije). Također, sve veći broj diplomiranih psihologa radi u privatnom sektoru (po modelu samozapošljavanja ili rada kod drugih poslodavaca izvan javnog i državnog sektora). Nakon uvođenja Državne mature, podaci govore da je prosječan broj prijava 701, prosječan broj prvih i drugih izbora 191, prosječne srednjoškolske ocjene prijavljenih studenata 4,47, a prosječan uspjeh na Državnoj maturi 71,6 %. Dakle, prema ovim statističkim kriterijima, studij psihologije u Zadru spada u gornji kvartil najatraktivnijih studija u Hrvatskoj, uz dosta povoljne studentske potencijale, što sve skupa poziva na još veću odgovornost Odjela da održi visoku kvalitetu obrazovnog i znanstvenog rada.

Naši studenti su vrlo aktivni i izvan nastavnih aktivnosti te su formalno organizirani u Udruzi studenata psihologije KASPER, koja djeluje još od 1999. godine. Od njihovih angažmana treba osobito izdvojiti organizaciju skupa „Dani seksualnosti“, koji je već postao poznat na nacionalnoj razini, ali i znatno šire. Također, tu su i druga vrlo kreativna i zani-

mljiva događanja kao npr. Psihovalentinovo, Student-mentor program, pripreme za državnu maturu iz psihologije, Kava sa psihologom, Program očuvanja mentalnog zdravlja djece i mladih te razne druge volonterske i humanitarne akcije.

Znanstveno-istraživačka djelatnost Odjela

Znanstveno-istraživačka djelatnost članova Odjela vrlo je bogata i raznovrsna te obuhvaća sva područja psihologije. U najvećoj mjeri je zastupljena edukacijska, razvojna, organizacijska, klinička, kognitivna i socijalna psihologiju te psihofiziologija i psihologija ličnosti. Članovi Odjela do danas su vodili i sudjelovali u velikom broju nacionalnih znanstvenih (HRZZ) projekata i sveučilišnih institucijskih projekata, ali i međunarodno financiranih stručno-istraživačkih projekata. Do danas su bili voditelji 24 znanstvena projekta, od kojih su trenutačno dva i aktualna. O znanstvenoj produkciji govori i podatak da je prosjek objavljenih znanstvenih radova po autoru/članu Odjela zadnjih 10 godina (na godišnjoj razini) viši od 2,5. Također je prisutna i intenzivna međunarodna suradnja te međunarodna razmjena nastavnika i studenata.

Laboratorij za eksperimentalnu psihologiju

U okviru istraživačke djelatnosti, treba spomenuti i Laboratorij za eksperimentalnu psihologiju koji je formiran pri samom početku djelovanja Odsjeka, kad je započelo prvo prikupljanje potrebne opreme. Danas je Laboratorij suvremeno opremljen aparaturom koja se koristi ne samo za znanstvena istraživanja već i u nastavne svrhe na vježbama i prakti-

kumima. Lociran je na novoj adresi u obnovljenoj zgradi te su danas prostorni i drugi fizički uvjeti znatno primjereniji nego li su bili do 2023. godine, uključivši i novu prostoriju za sustavno opažanje. Oprema je u zadnjih deset godina značajno proširena i osuvremenjena (novi EEG sustav, kompjutorizirani poligrafski sustav, integrirani sustav za mjerenje metaboličkih i drugih fizioloških promjena, prijenosni uređaji za kontinuirano mjerenje srčane aktivnosti i tjelesne temperature, sustav za kineziometriju, specijalizirane programske podrške i drugo.)

Izdavačka djelatnost i organizacija znanstvenih skupova

Tijekom vremena, na Odjelu se razvila vrlo plodna i bogata izdavačka djelatnost (monografije, udžbenici, priručnici, periodike, stručne publikacije i slično). Pritom se može izdvojiti naše originalno izdanje „Zbirka psiholoških skala i upitnika“, koja se tiska svake druge godine (do sada je objavljeno 11 svezaka), a za koju postoji iznimno visok interes drugih istraživača, nastavnika i studenata. Još neka od najistaknutijih izdanja nastavnika Odjela su Book of Selected Proceedings, Child and Adolescent Clinical Psychology: Research Review, Depresivnost u djece i adolescenata, Deterministički kaos za nematematičare, Intervju za dijagnostiku poremećaja: u djetinjstvu i adolescenciji, Istraživanja u razvojnoj psihopatologiji, Ličnost, Mozak i um: od električnih potencijala do svjesnog bića, Psychosomatic Symptoms Scale: Manual, Normative Data and Questionnaires, Samoregulacija učenja, Upitnik psihosomatskih simptoma: priručnik, normativni podatci i upitnici, Uspješno starenje: teorijski pristupi, metode istraživanja i čimbenici doprinosa, Zlostavljanje i zanemarivanje u djetinjstvu, Znanstveno istraživanje u psihologiji: vodič za početnike i drugo.

Organizacija znanstvenih skupova

Odjel je organizator tradicionalnog znanstvenog skupa Dani psihologije u Zadru, koji je ujedno naš najpoznatiji i najistaknutiji bialni događaj još od 1979. godine pa do danas. Osim u ratnom razdoblju, bilježi se kontinuiran rast priopćenja, a od 2006. godine izdaje se i Book of Selected Proceedings, odnosno zbornik izabranih radova sa skupa. Stoga se može reći da je to danas jedan od najrenomiranijih međunarodnih znanstveno-stručnih skupova u našoj regiji, a možda i šire. Također, Odjel je organizirao i druge znanstveno-stručne skupove, kao što su tri međunarodna simpozija iz

ergonomije, AlpeAdria konferencija, Godišnja konferencija hrvatskih psihologa i drugo.

Na kraju možemo zaključiti, bez lažne skromnosti, kako smo danas svjedoci postojanja istovremeno etabliranog i modernog Odjela za psihologiju koji je s vremenom postao sinonim za izvrsnost u obrazovanju i istraživanju. S ponosom možemo reći da smo ostvarili mnogo tijekom ovih 45 godina, ali i da ćemo i u budućnosti zasigurno nastaviti razvijati našu instituciju, poticati istraživanje i inovacije te oblikovati nove generacije stručnjaka koji će biti spremni odgovoriti na sve složenije potrebe društva.

Department of Psychology, University of Zadar

Abstract: The Department of Psychology at the University of Zadar is a successor to the Psychology Department established in 1978 at the Faculty of Philosophy in Zadar. At that time, founding the Department was a bold and ambitious decision. It began with a small number of teachers and students, who demonstrated exceptional perseverance and enthusiasm in their work.

In its early years, the Department focused on providing fundamental education in psychology and laying a solid foundation for psychological research. Over time, it grew and developed in terms of personnel, material resources, and scientific output, becoming recognized for its research work and high-quality educational process. The number of professors and students continuously increased, with the exception of the war period in the early 1990's when only a few teachers and students remained, and studies were conducted under extremely difficult circumstances.

In addition to creating generations of qualified psychologists, the Department has established numerous institutional collaborations at both national and international levels, and our members has implemented a significant number of scientific and professional projects. There is also a rich publishing activity and the organization of numerous domestic and international scientific conferences.

Today, we witness the existence of a simultaneously established and modern Department that has become synonymous with excellence in education and research. Our professors and students have collaborated on many scientific projects, developed new research methods, and contributed equally to all aspects of psychology. While we take pride in our past achievements, we intend to continue developing our institution in the future, fostering innovations in scientific and applied psychology, and shaping new generations of professionals ready to respond to the increasingly complex needs of society.

Key words: Department of Psychology at the University of Zadar, Foundation of psychology studies in Zadar